

Til: Miljøministeren

Kopi til: Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

Den 28. februar 2023

**Åbent brev til miljøministeren:
Danmark bør gå forrest for at begrænse bevidst tilsat mikroplastik i forbrugerprodukter**

Kære Magnus Heunicke

EU-Kommissionen foreslår at begrænse tilsat mikroplastik i en række forbrugerprodukter som kosmetik, rengøringsmidler og kunstgræsbaner. Vi opfordrer på det kraftigste den danske regering til uforbeholdent at støtte forslaget og sikre en ambitiøs EU-lov, der for alvor begrænser brugen af tilsat mikroplastik, som lige nu fosser ud i vores miljø og natur.

Hvert år udledes enorme mængder mikroplastik til vores miljø og natur. Her nedbrydes plastikpartiklerne gradvist til mindre partikler, men forsvinder aldrig helt. Det betyder, at hver gang der udledes mere mikroplastik, bidrager det til en ophobning i miljø, natur, dyr og mennesker. Der er tale om potentielle kumulative effekter, som vi endnu ikke kender konsekvenserne af¹.

Dog ved vi, at planeten allerede har overskredet sin grænse for kemikalieforurening². Og i og med, at bestanddelene i plastik er olie eller gas og kemikalier, så bidrager enhver udledning af plastikpartikler yderligere til kemikalieforureningen af vores i forvejen pressede planet. Vi ved også, at grundet plastikpartiklernes mikroskopiske størrelse, er de særligt velegnede til at vandre gennem fødekæder og dermed ind i de dyr og afgrøder, vi spiser og det vand, vi drikker. Dette ser vi resultatet af i de forskningsstudier, der har påvist mikroplastik i flere områder af menneskekroppen og råbt vagt i gevær for en mulig sundhedstrussel fra mikroplastik³. Hertil kommer de sundhedsskadelige effekter fra de skadelige kemikalier, som dele af mikroplasten indeholder; i tilfældet med kunstgræsbaner bl.a. tjærestoffer, de såkaldte PAH'er, som er kræftfremkaldende og derfor stramt reguleret i andre produkter⁴.

Det er på denne baggrund, at EU-Kommissionen i et aktuelt forslag vil begrænse udledningen af mikroplastik ved at fjerne den bevidst tilsatte mikroplastik fra en række forskellige produkter og anvendelsesområder. Baggrunden er både de negative konsekvenser for miljø, natur og biodiversitet samt den potentielle sundhedstrussel, som udledning af mikroplastik udgør. Den 1. marts vil forslaget være på dagsordenen for EU's REACH-komité, hvor forslaget skal drøftes med mulighed for afstemning. Her vil repræsentanter for den danske regering være til stede.

¹ [EU Kommissionen, 2022. ECHA, 2019.](#)

² [Videnskab.dk, 2022.](#)

³ [Forskningsoverblik, Plastic Change, 2023.](#)

⁴ [Marsili et al., J Environ Anal Toxicol, 2014](#)

Plastik på ingredienslisten

På trods af at vi ved, at forurening med mikroplastik både truer vores miljø, natur og potentielt vores sundhed, er det i dag fortsat lovligt helt bevidst at tilsætte små stykker plastik som ingrediens i en række forbrugerprodukter. Mikroplastik er på ingredienslisten i produkter som kosmetik, hudpleje og make-up, vaskemidler, rengøringsmidler og maling samt i form af gummigranulat som fyld i kunstgræsbaner til sport. Ifølge beregninger fra EU's kemikalieagentur udledes der årligt 36.000 ton mikroplastik fra produkter, hvor mikroplastikken er bevidst tilsat. Dette svarer ifølge beregningerne til omkring 10 milliarder plastikflasker, der udledes til miljøet hvert år⁵. Dertil kommer de store mængder mikroplastik, som stammer fra slid på produkter som bildæk, vejmalning og fra syntetisk tøj, når det vaskes. Her er plastikken ikke bevidst tilsat og derfor også mere vanskelig at begrænse. Den bevidst tilsatte mikroplastik er derimod en lavthængende frugt. For alle produkter omfattet af forslaget gælder det nemlig, at der allerede findes alternativer på markedet samt at der i EU's forslag er fastsat overgangsperioder for hver enkelt sektor til at omstille sig.

Bildæk med skadelige kemikalier hører ikke hjemme i kunstgræsbaner

I en dansk kontekst har en bestemt del af forslaget vakt debat, nemlig forbuddet mod at bruge mikroplast i form af gummigranulat fra kasserede bildæk som fyldmateriale i kunstgræsbaner til sport. Af debatten fremgår det, at den danske regering mener, at det fortsat bør være tilladt at bruge gummigranulat fra udtjente bildæk i kunstgræsbaner. Regeringen vil i stedet arbejde for et krav om, at der på kunstgræsbaner med gummigranulat indføres foranstaltninger, som hindrer udledningen af mikroplast⁶.

Denne holdning er vi som miljø- og forbrugerorganisationer helt uforstående over for. For når det kommer til netop kunstgræsbaner, er der endog meget tungtvejende miljø- og sundhedsmæssige argumenter for ikke at benytte mikroplast i form af syntetisk gummigranulat fra udtjente bildæk som fyldmateriale. EU's kemikalieagentur (ECHA) fastslår, at gummigranulat fra kunstgræsbaner er den største enkeltstående forureningskilde med bevidst tilsat mikroplast med en udledning på op til 16.000 ton årligt⁷. At udledningen skulle kunne stoppes med foranstaltninger, er EU ikke enig med den danske regering i. Regeringen henviser til studier, men uden at oplyse hvilke. Derimod fastslår EU's risikovurderingskomité (RAC), at der er for stor usikkerhed omkring virkningen af sikkerhedsforanstaltninger som alternativ til et forbud⁸. I tillæg hertil er der den specifikke sundhedsrisiko ved kemien i gummigranulater, som helt bliver ignoreret, hvis der kun bliver tale om afskærmning af banerne.

Gummigranulat fra bildæk indeholder skadelige kemikalier

Ud over det enorme bidrag til udledning af mikroplastik til miljø og natur, som bidrager til kemikalieforurening, sætter økosystemer under pres, truer biodiversiteten og ender i vores fødekæder og i menneskekroppen, er der også en særlig grund til bekymring for netop gummigranulat fra bildæk, da disse indeholder forskellige skadelige kemikalier⁹. Bildæk indeholder blandt andet PAH'er, som er en gruppe af stoffer, der er meget sundhedsskadelige, herunder kræftfremkaldende, og desuden 6PPD samt

⁵ [ECHA, Annex XV Restriction Report, 2019.](#)

⁶ [DR.dk, 2023.](#)

⁷ [ECHA, 2023.](#)

⁸ [RAC, 2019.](#)

⁹ [Marsili et al., J Environ Anal Toxicol, 2014](#)

en række tungmetaller¹⁰. EU's Videnskabelige Komité for Fødevarer anbefaler, at indholdet af PAH i fødevarer ikke bør kunne måles¹¹. Hvis det findes i en målbar mængde, er fødevareren uacceptabel. Samtidig er grænseværdierne for PAH i legetøj og småbørnsudstyr henholdsvis 1 og 0,5 mg/kg¹², hvilket prøver fra kunstgræsbaner taget i forskningsmæssig sammenhæng langt overskrider¹³. Disse grænseværdier for produkter til børn gælder for plast- eller gummibestanddele, der kommer i enten langvarig eller gentagen kortvarig berøring med hud eller mundhule. En gentagen kortvarig berøring er netop, hvad børn og andre sportsudøvere er udsat for på en kunstgræsbane med fyld af SBR-gummi fra udtjente bildæk. Når kunstgræsbaner anvendes på en tør sommerdag, vil man med stor sandsynlighed indånde støv fra de findelste bildæk, og man vil således blive direkte eksponeret for de skadelige kemikalier. Det skal også nævnes, at mange kunstgræs anlæg ikke leder drænvandet til rensningsanlæg, men derimod tillader direkte nedsivning af vand fra banerne. Derfor vil kemikalier kunne forurene det højtliggende grundvand og de borer, der ligger nedstrøms et anlæg.

Forbud mod gummigranulat betyder ikke en fremtid uden kunstgræsbaner

Flere aktører har i debatten udtrykt bekymring for, at et forbud mod gummigranulat fra bildæk vil have konsekvenser for fremtidens kunstgræsbaner, som i Danmark har stor betydning for idræts- og kulturlivet. Der lader til at være opstået en misforståelse omkring, at EU's forbud mod at tilsætte mikroplastik i form af gummigranulat fra bildæk til kunstgræsbaner skulle være et forbud mod kunstgræsbaner som sådan. I EU's forslag ligger en seks år lang overgangsperiode efter forslaget vedtagelse, som giver rig mulighed for, at man rundt i de danske kommuner og fodboldklubber kan afsøge de alternativer til gummigranulat som allerede findes, og som nogle kommuner allerede bruger¹⁴. Der findes alternativer til infill i banerne, som er helt uden en negativ miljøeffekt. Det gælder for eksempel non-infill-baner og baner med sand som fyldmateriale. Det er i den sammenhæng også afgørende at sondre mellem forskellige baner og hvordan de bruges. Nogle steder er der behov for et niveau, som kræver en FIFA-certificering af banerne, mens der andre steder – for eksempel i breddeidrætten, som der er allermest af i Danmark – ikke er behov for en FIFA-certificering af banerne. Her kan man altså med fordel anvende fx non-infill eller sand, mens der til baner med behov for den højeste FIFA-certificering kan bruges andre alternativer til gummigranulat, fx kork, som flere kommuner løbende tager i anvendelse¹⁵. Uanset, hvilke løsninger man kommer frem til i løbet af de seks år efter forslaget vedtagelse, vil danske børn, unge og voksne idrætsudøvere altså også efter et forbud kunne anvende kunstige fodboldbaner – og heldigvis for det. Derfor er vi også noget forbløffede over regeringens tilgang til denne del af forslaget og opfordrer til, at man ændrer kurs og støtter et fuldt forbud mod tilsat mikroplastik i kunstgræsbaner.

Overgangsperioder på op til 12 år for kosmetik er uambitiøst

Som miljø- og forbrugerorganisationer ser vi Kommissionens forslag om at begrænse tilsat mikroplast som et afgørende tiltag imod den voldsomme mikroplastforurening fra forbrugerprodukter. Der er dog også elementer i forslaget, hvor regeringen bør arbejde for at gøre EU-Kommissionens forslag mere ambitiøst. Det gælder de meget lange overgangsperioder for bestemte sektorer, herunder 12 år for læbe-

¹⁰ [Marsili et al., J Environ Anal Toxicol, 2014.](#)

¹¹ [Fødevarestyrelsen, leksikon.](#)

¹² [Miljøstyrelsen, 2017.](#)

¹³ [Schneider et al., ERASSTRI - European Risk Assessment Study on Synthetic Turf Rubber Infill, 2020.](#)

¹⁴ [Fidra, 2023. Syberg & Foss Hansen, 2020.](#)

¹⁵ [Politiken Idrætsmonitor, 2023.](#)

og negleprodukter samt make-up. Her må vi minde om de mange hundrede tusind tons mikroplastik, der på europæisk plan udledes til miljøet hvert år alene fra produkter med bevidst tilsat mikroplastik. For hvert år udledningen fortsætter, skader det miljøet og naturen, påvirker vores fødevareforsyning og potentielt vores sundhed. Derfor bør enhver overgangsperiode være grundigt dokumenteret og retfærdiggjort, fx med baggrund i, at produkterne er vigtige i sundhedsøjemed eller for den grønne omstilling. Dette kan ikke siges at være tilfældet med den 12 års overgangsperiode for læbe-, negle-, og make-up-produkter. Dette fremhæves også i et åbent brev¹⁶ fra de dele af kosmetikbranchen, som allerede tilbyder produkter fri for mikroplastik og har gjort det i årevis. Vi anbefaler på den baggrund, at overgangsperioden forkortes til maksimalt seks år for de pågældende sektorer.

Desuden er der i Kommissionens forslag en uhensigtsmæssigt lang overgangsperiode for plantebeskyttelsesmidler på otte år, ligeledes uden dokumenteret behov for en særligt lang overgangsperiode for netop denne sektor. Her vil vi også anbefale en overgangsperiode på maksimalt seks år.

Og endelig vil vi kraftigt opfordre regeringen til at arbejde for, at bionedbrydelige polymerer, vandopløselige og flydende polymerer bliver omfattet af forslaget, hvilket de ikke er i Kommissionens udkast. Her vil vi henvise til de bekymringer, der rejses af både EU's risikovurderingskomité¹⁷ og i videnskabelige studier¹⁸.

Med venlig hilsen

Malene Høj Mortensen, public affairs-rådgiver, Plastic Change.

Lone Mikkelsen, seniorrådgiver, Rådet for Grøn Omstilling.

Claus Jørgensen, projektchef, Forbrugerrådet Tænk.

Mette Hoffgaard Ranfelt, miljøpolitisk chefrådgiver, Danmarks Naturfredningsforening.

RÅDET FOR
GRØN OMSTILLING

Danmarks
Naturfredningsforening

FORBRUGERRÅDET
tænk

¹⁶ [Cosmetics Business, 2023.](#)

¹⁷ [RAC, Opinion, 2020.](#)

¹⁸ Se fx: Arp HPH, Knutsen H., 2020: [Could We Spare a Moment of the Spotlight for Persistent, Water-Soluble Polymers?](#)